

POSTANOWIENIE

Dnia 5 lipca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z powództwa E. M.
przeciwko Zespołowi Szkół w O.
o przywrócenie do pracy,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 5 lipca 2016 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Przemyślu
z dnia 17 czerwca 2015 r., sygn. akt III Pa 29/15,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 czerwca 2015 r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Przemyślu – po ponownym rozpoznaniu sprawy z powództwa E. M. przeciwko Zespołowi Szkół w O. o przywrócenie do pracy – oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy w Jarosławiu z dnia 29 kwietnia 2013 r., w którym Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego na rzecz powoda – na podstawie art. 47¹ k.p. – kwotę 10.892,82 zł tytułem odszkodowania.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego powód zaskarżył skargą kasacyjną – skargę oparto na obydwu podstawach kasacyjnych określonych w art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) wskazano – z powołaniem się na art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. – na: „wystąpienie istotnych zagadnień prawnych oraz potrzeby wykładni przepisów

prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, a to: - Czy w oparciu o dyspozycję art. 398 (20) kpc możliwym jest dokonanie przez Sąd II instancji odmiennej wykładni przepisów prawa aniżeli wskazanych przez Sąd Najwyższy i odstąpienie od zasady związania wykładnią prawa dokonaną przez Sąd Najwyższy w zakresie art. 8 kp; w tym w oparciu o fakty znane Sądowi II instancji z urzędu na które tenże Sąd II instancji nie zwrócił uwagi stronom celem podjęcia obrony praw tychże stron (a w szczególności Powoda) naruszając prawo do obrony praw; - Czy Sąd II instancji powinien zwracać uwagę stronom zgodnie z art. 228 § 2 kpc na znane sądowi z urzędu fakty które stanowią następnie podstawę do ustalenia stanu faktycznego sprawy podlegającej rozstrzygnięciu czy też może zaniechać tegoż ustawowego obowiązku czym narusza uprawnienie strony do obrony praw (a w szczególności kwestionowania tegoż stanu faktycznego w oparciu o inne dowody oraz poznania tychże stanów faktycznych); - Czy wykonywanie uprawnień związanych z zadaniem przywrócenia do pracy może stanowić naruszenie zasady współżycia społecznego określonej jako konieczność zapewnienia innym osobom zatrudnienia; - Wskazania, czy w oparciu o art. 477(1) kpc w zw. z art. 8 kp możliwe jest uznanie za nieuzasadnione roszczenia o przywrócenie do pracy i uwzględnienie innego roszczenia tj. odszkodowania w sytuacji gdy strona nie postępuje w sposób rażący i niezgodny z przepisami prawa, a sprzecznie z przepisami prawa postępuje strona przeciwna - Czy Sąd stosując prawo winien stosować zakaz dyskryminacji wskazany w art. 11(3) kp ze względu na wiek pracownika - ustalenia czy w przypadku braku powołania się na zarzut art. 8 kp w toku sprawy przez stronę względem przeciwnika możliwe jest zastosowanie przez Sąd z urzędu dyspozycji art. 8 kp w odniesieniu do zasad współżycia społecznego; - ustalenia czy w okolicznościach naruszenia przepisów prawa (zasad współżycia społecznego) polegających na braku zwrócenia się o uzyskanie zgody zakładowej organizacji związkowej zgodnie z art. 32 ust. 1 punkt 1 Ustawy o związkach zawodowych (zwana dalej: ustawą ozz) na rozwiązanie stosunku pracy za wypowiedzeniem oraz złożenie oświadczenia o wypowiedzeniu stosunku pracy w czasie usprawiedliwionej nieobecności w pracy po myśli art. 41 kp - możliwe jest zastosowanie przez Sąd dyspozycji art. 8 kp w zw. z art. 477(1) kpc w stosunku do strony, która narusza w sposób rażący przepisy

prawa - art. 41 kp oraz 32 ust. 1 punkt 1 ustawy o związkach zawodowych; - ustalenia czy ciężar dowodu w zakresie pozwalającym na zakwalifikowanie określonego zachowania się jako nadużycia prawa obciąża tego, kto zarzuca drugiemu naruszenie zasad współżycia społecznego - czy też obciąża Sąd, który powinien podejmować czynności ustalenia za stronę dla ustalenia czy zachowanie stanowi naruszenie zasad współżycia społecznego zgodnie z art. 8 kp w zw. z art. 477(1) kpc. - ustalenia czy w przypadku uzyskania uprawnień do świadczeń emerytalnych nie jest możliwym uwzględnienie żądania przywrócenia do pracy zgodnie z art. 477(1) kpc w zw. z 45 § 3 kp w zw. z art. 32 ust. 1 punkt 1 ustawy ozz, co stanowi naruszenie zakazu dyskryminacji ze względu na wiek zgodnie z art. 11 (3) kp. - Czy możliwym jest odebranie jednemu podmiotowi uprawnienia do przywrócenia do pracy i uzyskiwania świadczenia pieniężnego w sytuacji gdy inny podmiot mając świadomość i wiedzę o możliwości powrotu do pracy postępuje w sposób bierny i nie podejmuje działań uzyskania alternatywnego zatrudnienia, a także gromadzi środki finansowe znacznie przewyższające środki do egzystencji oraz czy bierność zachowania dyrektora szkoły oraz organu prowadzącego w wypełnieniu pełnego pensum godzin powinna obciążać stronę przeciwną czy też zwalnianego nauczyciela, któremu zauważa że takie działania są podejmowane w stosunku do wybranych nauczycieli, a w konsekwencji może oczekiwać, że tożsame działania zostaną podjęte wobec kolegów i koleżanek z miejsca zatrudnienia dla ich dalszego zatrudnienia; - Czy korzystanie przez stronę z przysługującego jej prawa wskazanego w art. 477(1) kpc w zw. z art. 45 § 3 kp stanowi o korzystaniu z prawa, a w konsekwencji czy może być jednocześnie stawiane za nadużycie prawa przy jednoczesnym nienagannym postępowaniu strony w miejscu pracy; - Czy wobec pracownika objętego szczególną ochroną przewidzianą w art. 32 Ustawy ozz możliwe jest stosowanie art. 8 kp w przypadku, gdy nie narusza on zasad współżycia społecznego i postępuje w sposób zgodny z przepisami prawa i czy przez takie zachowanie ww. pracownika (zgodne z przepisami prawa) nie jest możliwym przywrócenie ww. pracownika do pracy opierając się na zasadzie współżycia społecznego zmierzającej do zapewnienia pełnego etatu (a nie częściowego) dla innych osób zamiast częściowego zatrudnienia (np. na pół etatu) tychże osób oraz ww. pracownika, Ww. zagadnienia

odnoszą się do istotnych zagadnień prawnych, które były przedmiotem stanowiska Sądu Najwyższego m.in. w orzeczeniach Sądu Najwyższego: z dnia 7 kwietnia 2011 r. do sygn. akt: I PK 239/10...”, z dnia 7 stycznia 2010 r., II PK 159/09, z dnia 12 stycznia 2012 r., I PK 88/11, z dnia 19 maja 2011 r., I PK 221/10, z dnia 10 marca 2011 r., II PK 241/10, z dnia 20 stycznia 2011 r., I PK 135/10, z dnia 19 maja 2011 r., I PK 278/10, z dnia 8 stycznia 2007 r., I PK 104/06.

Wskazano, że: „istotę zagadnienia prawnego poddanego w niniejszej skardze sprowadzić można do następujących pytań: 1. Czy Sąd może stosować art. 8 kp pomimo braku zarzutu strony przeciwnej? 2. Czy strona naruszająca przepisy prawa i zasady współżycia społecznego może powoływać się na zasady współżycia społecznego oraz dyspozycją art. 8 kp? 3. Czy Sąd powinien podejmować czynności ustalenia za stroną, że zachowanie stanowi przeciwnika stanowi naruszenie zasad współżycia społecznego zgodnie z art. 8 kp w zw. z art. 477(1) kpc, pomimo braku wskazywania przez stronę naruszenia zasad współżycia społecznego? 4. Czy Sąd jest obciążony ciężarem dowodowym zamiast strony dla wykazania naruszenia zasad współżycia społecznego? 5. Czy uzyskanie prawa do świadczeń emerytalnych (i wieku emerytalnego) wyłącza stosowanie art. 45 § 3 kp oraz ochroną związkową zgodnie z art. 32 ust. 1 punkt 1 Ustawy ozz. 6. Jaka wysokość środków pieniężnych jest niezbędna do egzystencji człowieka na terenie Rzeczypospolitej Polskiej? 7. Czy strona ma prawo do świadczenia pracy celem uzyskania jak najwyższego świadczenia emerytalnego w przyszłości? 8. Czy świadczenie pracy nauczyciela w wysokości pół etatu jest wystarczające do zabezpieczenia środków dla egzystencji? 9. Czy można przerzucać na szeregowego nauczyciela obowiązki czy też możliwości działania dyrektora celem zapewnienia dla nauczycieli pełnego pensum godzin względnie godzin do nauczania zgodnie z art. 22 ust. 1 i 2 Karty Nauczyciela? 10. Czy bierne zachowanie dyrektora szkoły w odniesieniu do nauczycieli którzy nie mają pełnego pensum godzin zamiast podejmowania działania wskazanego w art. 22 ust. 1 i 2 KN może uzasadniać zwolnienie innego nauczyciela celem zapewnienia nauczania dla innego względnie innych nauczycieli? 11. Czy ochrona stosunku pracy wynikająca z ustawy o związkach zawodowych w przypadku stanowić może naruszenie zasad współżycia społecznego w odniesieniu do innych nauczycieli, gdy

nie podejmują oni możliwości zatrudnienia w innych miejscach względnie zwrócenia się do dyrektora szkoły i zwrócenie się do organu prowadzącego zgodnie z art. 22 ust. 1 i 2 o zapewnienie zatrudnienia? 12. Jaka jest niezbędna liczba godzin do nauczania pozwalająca na zapewnienie kosztów egzystencji przy uwzględnieniu uzyskiwanych dochodów współmałżonka oraz posiadanego stanu majątkowego? 13. Czy liczba 3 godzin nauczania i środki z tego tytułu otrzymywane może wpływać na zapewnienie środków egzystencji dla kilkuosobowej rodziny? 14. Czy solidarność pracownika powinna odnosić się tylko do pracownika w danym zakładzie pracy czy też organ prowadzący mógłby obniżać liczbę godzin poprzez dyrektorów szkół w innych placówkach celem wypełnienia godzin dla nauczycieli nie posiadających pensum godzin umożliwiających ich zatrudnianie? Powyższe pytania wskazują na istotne zagadnienia prawne mające niewątpliwie znaczenie dla rozwoju prawa a także z uwagi na starzenie się obywateli polskich oraz uzyskiwania coraz to niższych świadczeń emerytalnych, co wymaga kontynuowania zatrudnienia”.

W ocenie autora skargi skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona „wobec treści zaskarżonego orzeczenia Sądu Okręgowego w Przemyślu z dnia 17 czerwca 2015 r. do sygn. akt: III Pa 29/15 dokonano ponownego zastosowania art. 8 Kodeksu pracy (w zw. z art. 32 uzz) pomimo dokonanej wykładni Sądu Najwyższego wskazującego wprost okoliczności i stany faktyczne skutkujące możliwością wykazania naruszenia przez stronę zasad współżycia społecznego. Sąd II instancji wbrew dokonanej wykładni ponownie na Powoda przerzuca odpowiedzialność za sytuację materialną trzech innych nauczycielek, które co istotne posiadają znaczne aktywa majątkowe umożliwiające zaspokojenie środków dla swojej egzystencji (np. A. K. nabywa nieruchomości w K., B. K. gromadzi oszczędności). W dalszym ciągu nie ustalono rzeczywistej kwoty stanowiącej podstawę do ustalenia niezbędnych kosztów egzystencji przy zatrudnianiu Powoda oraz 1 lub 2 lub 3 nauczycielek jednocześnie...”. Wskazano, że: „...nie należy stosować art. 8 kp w odniesieniu do Pozwanej, która sama narusza ww, przepisy prawa (na co wskazał Sąd Okręgowy w Przemyślu). W judykaturze ukształtował się pogląd, określany jako „zasada czystych rąk”, zgodnie z którym nie może powoływać się na naruszenie zasady współżycia społecznego osoba, która narusza

przepisy prawa lub zasady współżycia społecznego. W konsekwencji wyrok Sądu Okręgowego w Przemyślu (zaskarżony w całości) jest sprzeczny z przepisami prawa i nie powinien znajdować się w obrocie prawnym - jako utrwalający możliwość powołania się na zasady współżycia społecznego zgodnie oraz art. 8 kp przez osobę, która narusza przepisy prawa (i zasady współżycia społecznego) czyniąc przedmiotowe przy pełnej wiedzy i świadomości. Żadna bowiem okoliczność nie wskazuje na naruszenie zasad współżycia społecznego przez Powoda...”, „...Sąd II instancji dokonuje ustalenia stanu faktycznego w sposób wybiórczy tj. mając wiedzę, że Powód mógł nauczać w latach 2012/2013 oraz 2013/2014 dodatkowych przedmiotów jak wychowanie fizyczne oraz historia i społeczeństwo pomija powyższe całkowicie w uzasadnieniu w zakresie ustalenia stanu faktycznego i ewentualnego wyeliminowania niesłusznie zastosowanego art. 8 kpc, a to naruszenia zasad współżycia społecznego przez Powoda, który poprzez dalsze zatrudnienie miał powodować utratę środków egzystencji dla 1,2 lub 3 nauczycielek”.

Wskazano ponadto na to, że „Sąd II instancji powołuje dla ustalenia stanu faktycznego znane sądomi z urzędu fakty nie zwracając na nie uwagi stronom, a w szczególności Powodowi. Powód w ten sposób pozbawiony został możliwości wskazania kontrargumentów względnie jakiegokolwiek wypowiedzi w tym zakresie. Skoro zmniejsza się zatrudnianie dla nauczycieli, a nawet są zwalniani (nie wiadomo w jakim czasie - roku i na jakim obszarze właściwości np powiatu jarosławskiego czy też lubaczowskiego) - to powyższe było możliwe do skonfrontowania w oparciu o podejmowane działania dla zapewnienia zatrudnienia w innych placówkach oświatowych względnie w innych miejscach przez innych nauczycieli, a także Pozwaną na podstawie art. 22 ust. 1 i 2 Karty Nauczyciela. Znane bowiem było, że Pozwana podejmowała działania m.in. dla wypełnienia pensum godzin w latach poprzednich. Powód zatem poprzez odpowiednie działania procesowe mógł wykazać, że istniała i istnieje możliwość wypełnienia pełnego pensum godzin w innych placówkach. Sąd II instancji całkowicie nie sprawdził tejże okoliczności, co więcej uniemożliwił dokonanie powyższego Powodowi (nie zwracając uwagi w toku rozprawy na powyższy fakt znany sądomi z urzędu)...”, „...Powód gdyby miał ww. wiedzę mógł żądać ustalenia czy też złożenia wniosków

dowodowych dla wykazania czy i w jakich placówkach na obszarze właściwości powiatu [...] istniała względnie istnieje możliwość zatrudniania celem wypełnienia pełnego pensum godzin - skoro tożsame działania podjęła Pozwana w odniesieniu do innych nauczycieli. Ww. powoduje nieważność postępowania poprzez pozbawienie możliwości obrony praw Powoda w toku postępowania przed Sądem II instancji”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna powoda nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne

polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571); 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179); 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504) i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej. Wymóg ten jest uzasadniony publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2007 r., V CSK 356/07, LEX nr 621243). Ograniczenie się przez skarżącego do pytania nie jest wystarczającym określeniem zagadnienia prawnego, jeżeli zagadnienie prawne nie zostało przedstawione bez odniesienia się do ogólnych problemów interpretacyjnych (postanowienie Sądu Najwyższego z 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451).

Uwzględniając przedstawione wyżej założenia interpretacyjne należy stwierdzić, że autor rozpatrywanej skargi kasacyjnej nie przedstawia istotnych zagadnień prawnych sprawy w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przede wszystkim przedstawione w uzasadnieniu wniosku kwestie ogranicza tylko do ogólnikowych pytań sprowadzających się w istocie do pytań o prawidłowość zastosowania w sprawie wskazanych przepisów prawa. Brakuje odpowiedniej jurydycznej argumentacji, którą wykazanoby, że w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Co więcej sam autor skargi wskazuje w uzasadnieniu wniosku, że przedstawionymi kwestiami zajmował się już Sąd Najwyższy w zacytowanych w skardze orzeczeniach.

Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego skarżący – opierając wniosek o przyjęcie jego skargi do rozpoznania na przyczynie przyjęcia skargi określonej w przepisie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. – powinien określić, które przepisy wymagają wykładni, ale także wskazać, na czym polegają poważne wątpliwości związane ze stosowaniem tych przepisów wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Konieczne jest opisanie tych wątpliwości, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Jeżeli zaś skarżący powołuje się na rozbieżności w orzecznictwie sądowym, to zobowiązany jest przytoczyć te rozbieżne orzeczenia Sądów, przy czym musi wykazać, że występująca w nich rozbieżność ma swoje źródło w różnej wykładni przepisu albo wykazać, że wykładnia dokonana przez Sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2008 r., II CSK 21/08, LEX nr 794605). Chodzi przy tym o rozbieżności w wykładni przepisu prawa, a nie o rozbieżności w jego zastosowaniu. Ponadto, ze względu na publiczne cele, jakie ma do spełnienia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, skarżący powinien także wykazać celowość dokonania wykładni przepisu przez

Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2012 r., III SK 15/12, LEX nr 1228636 oraz z dnia 19 października 2012 r., III SK 13/12, LEX nr 1228618).

Autor skargi nie przedstawia – w uzasadnieniu wniosku - odpowiedniej jurydycznej argumentacji, którą wykazałby, że istnieje przyczyna przyjęcia skargi do rozpoznania określona w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.; nie przedstawia także rozbieżności w orzecznictwie sądowym dotyczących sygnalizowanych kwestii.

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Podczas, gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania – z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/ 07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego)

określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia powyższych wymogów; nie wykazuje, aby w sprawie występował stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Twierdzenia o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej autor skargi wiąże z naruszeniem wskazanych przepisów prawa (między innymi art. 8 k.p.), na tle których jednocześnie – jak to określa skarga – pojawiają się zagadnienia prawne oraz sugerowana potrzeba wykładni.

Taka konstrukcja uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest wadliwa. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. wykluczają się, gdyż skarga kasacyjna nie może być uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałoby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości, że konieczne jest ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy w ramach sformułowanego w tej sprawie zagadnienia prawnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2011 r., II PK 247/10, LEX nr 1274964). W postanowieniu z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, LEX nr 1430990, Sąd Najwyższy wyraził stanowisko, że łączenie przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, budzi poważne zastrzeżenia. W uzasadnieniu powołanego postanowienia Sąd Najwyższy podkreślił, że w dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy zwracał już uwagę, że jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawa) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi. Jak wskazano w uzasadnieniu postanowienia z 21 października 2008 r., II PK 158/08, LEX nr 738506, przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi

kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1 powołanego przepisu), jak i prywatny skarżącego (pkt 4 powołanego przepisu). Trudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą skargę kasacyjną podziela przedstawione wyżej stanowisko judykatury w zakresie omawianej kwestii.

Niezależnie od powyżej stwierdzonej wadliwości uzasadnienia wniosku, stwierdzić należy, że autor rozpatrywanej skargi – w próbie wykazania oczywistej zasadności jego skargi kasacyjnej – ogranicza się do przedstawienia argumentacji będącej w istocie powtórzeniem uzasadnienia podstaw skargi kasacyjnej. Brakuje odpowiedniego wywodu zawierającego argumentację, którą autor skargi wykazałby walor oczywistej zasadności jego skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że powodujące nieważność postępowania pozbawienie strony możliwości obrony przysługujących jej praw, o którym mowa w art. 379 pkt 5 k.p.c. polega na całkowitym odjęciu stronie w postępowaniu sądowym, wbrew jej woli, możliwości podejmowania czynności procesowych zmierzających do ochrony jej sfery prawnej (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 1961 r., 3 CR 953/60, Nowe Prawo 1963 nr 1, s. 117 z glosą W. Siedleckiego i wyroki z dnia 20 stycznia 1966 r., II PR 371/65, OSNCP 1966 nr 10, poz. 172 oraz z dnia 27 maja 1999 r., II CKN 318/98, niepublikowany). Dlatego nie można stwierdzić nieważności postępowania, gdy strona podjęła czynności w procesie, nawet doznając utrudnień w popieraniu dochodzonych roszczeń lub obronie przed żądaniami strony przeciwnej (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 1968 r., I CR 432/67, OSNCP 1969 nr 7-8, poz. 137, z dnia 1 października 1998 r., I PKN 359/98, OSNAPiUS 1999 nr 21, poz. 681, z dnia 2 kwietnia 1998 r., I PKN 521/97, OSNAPiUS 1999 nr 6, poz. 203 i z dnia 10 marca 1998 r., I CKN 524/97, Prokuratura i Prawo 1999 nr 5, poz. 43). Wymieniona przyczyna nieważności postępowania jest sformułowana w sposób bardzo ogólny, przez co może obejmować różne stany faktyczne. Dlatego też

należy oceniać jej ewentualne wystąpienie przy uwzględnieniu konkretnych okoliczności sprawy, bacząc, że w grę wchodzi jedynie takie przypadki, w których strona rzeczywiście była pozbawiona możliwości obrony i nie działała w postępowaniu, a nie gdy mimo naruszenia przepisów procesowych podjęła jednak czynności w tym postępowaniu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2008 r., II CSK 593/07, LEX nr 494150). Do pozbawienia strony możliwości obrony jej praw dochodzi wówczas, gdy z powodu naruszenia przez sąd określonych przepisów lub zasad procedury cywilnej strona nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub istotnej jego części i nie miała możliwości usunięcia skutków tych uchybień na następnych rozprawach poprzedzających wydanie wyroku w danej instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego z 13 lutego 2004 r., IV CK 61/03, LEX nr 151538). W tym kontekście w orzecznictwie przyjmuje się, że o nieważności postępowania z omawianej przyczyny można mówić tylko w razie pozbawienia strony możliwości obrony jej praw, a nie jej ewentualnego ograniczenia na etapie postępowania wcześniejszym niż etap bezpośrednio poprzedzający wydanie wyroku (por. wyrok Sądu Najwyższego z 9 marca 2005 r., III CK 271/04, LEX nr 175995). Inaczej rzecz ujmując, przy ocenie, czy doszło do pozbawienia strony możliwości działania, trzeba najpierw rozważyć, czy nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, następnie zbadać, czy uchybienie to wpłynęło na możliwość strony do działania w postępowaniu, wreszcie ocenić, czy pomimo zaistnienia wspomnianych przeszkód strona mogła bronić swych praw w procesie. Dopiero w razie kumulatywnego spełnienia wszystkich tych warunków można uznać, że strona została pozbawiona możliwości działania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2008 r., V CSK 488/07, LEX nr 424315; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2014 r., II UK 58/14, LEX nr 1622316). W niniejszej sprawie skarżący nie powołał żadnej ze wskazanych wyżej okoliczności mających świadczyć o pozbawieniu jego - na skutek naruszenia przepisów proceduralnych przez Sąd lub przeciwnika procesowego - możliwości obrony swych praw w postępowaniu zakończonym wyrokiem objętym niniejszą skargą.

O pozbawieniu możliwości obrony praw strony procesu nie świadczy przedstawione w uzasadnieniu wniosku twierdzenie skarżącego o braku zwrócenia

powodowi przez Sąd informacji o faktach znanych z urzędu dotyczących ograniczania (zwalniania) nauczycieli z pracy na podstawie kilku postępowań sądowych prowadzonych przed Sądem Okręgowym w Przemyślu.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.